

عنوان مقاله:

سیمین قلم و تیغ درم در شاهنامه فردوسی

محل انتشار:

فصلنامه جستارهای نوین ادبی، دوره 44، شماره 3 (سال: 1390)

تعداد صفحات اصل مقاله: 17

نویسنده:

چنگیز مولایی - دانشیار گروه فرهنگ و زبانهای باستانی دانشگاه تبریز

خلاصه مقاله:

در شاهنامه فردوسی، بیت زیر در توصیف زیبایی های رودابه، دختر مهرباب آمده است: دو نرگس دژم و دو ابرو به خم ستون دو ابرو چو سیمین قلم تعدادی از دستنویس های شاهنامه به جای سیمین قلم در این بیت تیغ دژم یا تیغ درم آورده اند. برخی از محققان ضبط تیغ درم را بر گونه های تیغ دژم و سیمین قلم (ضبط مختار خالقی مطلق) ترجیح می دهند و معتقد هستند که تیغ درم ابتدا به تیغ قلم (قلمتراش) گشتگی یافته و بعدها گروهی از کتاب تیغ قلم را به کلی مسخ و ساده کرده، به سیمین قلم گردانده اند؛ گذشته از این، احتمال داده شده است که لفظ درم در این ترکیب ربطی به واژه معروف درم (مسکوک سیمین) ندارد، بلکه در این مورد واژه را باید به فتح اول و دوم، یعنی درم خواند و کارد، چاقو و یا ابزاری از این دست معنی کرد. از یک سو، قراین زبانی نشان می دهد که وجود واژه ای به صورت درم در زبان فارسی غیرمحمتمل است و واژه درم در ترکیب تیغ درم در همان معنی معروف خود، یعنی مسکوک سیمین استعمال شده است و استبعادی ندارد که فردوسی به علاقه جنسیت از درم معنی نقره اراده کرده و تیغ درم را در معنی تیغی از نقره به کار برده باشد؛ از سوی دیگر شواهد موجود در خود شاهنامه و متن های دیگر فارسی به خوبی حاکی از آن است که ترکیب سیمین قلم در بیت مورد بحث و همچنین در بیت دو یاقوت خندان دو نرگس دژم ستون دو ابرو چو سیمین قلم که در شاهنامه در توصیف سودابه آمده است، همانند ترکیب تیغ درم ترکیبی اصیل و یقیناً از خود فردوسی است.

کلمات کلیدی:

شاهنامه فردوسی، تیغ دژم، تیغ درم، سیمین قلم

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/631158>

